

גיליון מס' 590 פרשת וארא
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר
יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח
יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

דברי שי"ח

ממזן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – כיבוד אב ואם (ב')

הובא תשובת רבינו, במה שמצוי שאב בן תורה מכין אוכל לבנו הגדול שהולך לחיידר או מסדר לו איזה מלבוש כגון עושה לו את קשר העניבה או איגוד ללולב וכי"ב דמותר הדבר דאי"ז נקרא שמקבל שירות מאביו (דרך שיחה שם).

לא לבקש מאביו שיעשה שליחות עבורו

אמר רבינו זצ"ל, בן שיודע שאביו צריך להגיע לבקרו אסור לו לבקש מאביו שיביא לו בדרך אגב איזה חפץ מהבית אפילו שאינו מוסיף להאב שום טרחה כיון דסו"ס שוייה להאב שליח להעביר לו, והגמ' אומרת בקידושין (מ"ה ב') לא חציף איניש לשוייה אבוב שליח, והוא בכלל האיסור האמור בגמ', והמשיך רבינו, ובדידי הוי עובדא בשעה שעסקתי בהדפסת הפירוש על ספר אורחות חיים להרא"ש, והייתי חולה ולא הייתי יכול להביא לבית הדפוס גליונות מהספר, ואבא מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל בא לבקרני וכשראה שצריכים להעביר גליונות לבית הדפוס, הציע מעצמו להעביר גליונות לבית הדפוס כיון שבלא"ה הולך למדפיס עבור שלו, ולמעשה זמן ההדפסה של אותו ספר ארך כמה שנים יותר מן המורגל, וא"ל אבא יודע אתה מדוע ארך זמן כה רב כי מסרת אותם לי, ונשאל רבינו הרי האבא בקש מעצמו ולמה נענש, והשיב רבינו, אה"נ מעיקר הדין בכה"ג היה הדבר מותר, אבל אבא רצה לחנך אותי שהייתי צריך מעצמי להתעורר שאי"ז כבודו, (יושר הורי סי' ד' סק"ג, ובמנחת תודה עמוד ק"ז הביא שאמר רבינו שלא היה לו לספר מעיקרא לאביו שיש לו גם ספר שלא הביא לבית הדפוס, ואולי הוא בכלל מאבוק לא תקבל, ועי' בס' דרך שיחה ח"א עמוד רפ"ד וחשוקי חמד מגילה ט"ז ב', שאמר רבנו שהוא עצמו שאל לאביו הרי לא שלחתי למסור רק אמרתי שגם לי יש הגהות, ענה לי אבא, בכל זאת לא הייתי צריך לשלוח על ידי, ע"כ, ועי' מה טובו אהליך יעקב כ"ב עמוד קע"ג ובס' לשוח בשדה סי' ט' עמוד רנ"ו מהגר"ז זילברשטיין שליט"א והגרש"א שטרן שליט"א שביארו דשאני מרן הקה"ש הגדול הדור היה).

פעם אחת אמר לו אביו שהולך כעת למסור למדפיס ספר שסיים לסדר ואמר לו רבינו שגם הוא בדיוק גמר כעת לסדר הספר ורוצה למסור למדפיס אמר לו אביו א"כ תמסור לי ואמסור למדפיס כיון שבין כך אני הולך אליו ומסר לו הספר ואח"ז נתעכבה ההדפסה חודשים ארוכים בכל פעם מסיבה אחרת עד שעשה חשבון נפשו וראה שזה משום שלא עשה כהוגן שנתן לאביו למסור למדפיס וכאי' בגמ' בקידושין (מ"ה ב') לא חציף איניש לשווי לאביו שליח, ואע"פ שהוא לא ביקש אלא אביו הציג מעצמו ומבואר בגמרא שם דאם ארצויי ארציה קמיה שרי, מ"מ כנראה שבכל זאת לא היה צריך. (אלא ד"א של הלכה פס"ט אות ח').

לבקש במה שרגילים לבקש ומוחלים

במה שכבר נהגו העולם לבקש מההורים וסומכים שמוחלים בזה היה דעת רבינו זצ"ל דאין קפידא, (יושר הורי סי' ו' אות י"ב). ונשאל רבינו זצ"ל אם שרי לבקש מאביו לעשות לו טובה להסיעו במכונית, או להעביר לו האוכל מהצד השני בשולחן, והשיב, אין ראוי אא"כ יודע שאביו ישמח בזה, (אשיחה ח"ב עמוד רנ"ג וכן עי' קובץ היכלא י' עמוד ג' שאסור לבקש שיקנה עבורו במכולת ומ"מ השיב דמספיק שהחמרו במבקש להדיא אבל אם אומר בלשון שאלה האם יש מלח ומימלא יביא יש להקל, ועי' בדרך שיחה עמוד רפ"ג דאם האבא הולך להביא משלוח מנות יכול לומר לו בדרך ארצויי ארצי קמיה דגם לו יש משלוח מנות לאותו א').

לומר בברהמ"ז ברשות אבי מורי

כתב רבינו זצ"ל, שמרן החזו"א זצ"ל הקפיד על בן שלא אמר בברהמ"ז ברשות אבי מורי, עי' באה"ט (אר"ח סי' קפ"ז סוף סק"א), ואף כשאמר האב לבנו לזמן צריך לומר ברשות אבי מורי, (קונטרס הזכרונות סימן י"ב אות י"ז וסי' מ"ב ס"ג).

הרחמן הוא יברך את אבי מורי

המברך ברכת המזון ואומר הרחמן הוא יברך את אבי מורי ואת אמי מורתי אמר רבינו זצ"ל דמסתבר שמקיים בבקשה זו מצות עשה דאורייתא (ויתכן שעיקר הברהמ"ז יהיה דרבנן שלא אכל כדי שביעה וסוף ברהמ"ז יהיה מה"ת בבקשה זו), ואמר רבינו זצ"ל, דאפי' אם אינו מכוין להדיא לכיבוד אב ה"ז כיו"א, כדאי' בירושלמי פסחים (פ"ה ה"ג) במצה בין שכיוון בין שלא כיוון והכא מכיון שהסיב חזקה כיוון. (יושר הורי סי' ד' אות ט' ועי' משנ"ב סי' ס' סק"מ מהחיי אדם כלל ס"ח). ובמקו"א נשאל רבינו אם במצוות שבין אדם לחבירו ככיו"א ג"כ צריך כוונה למצוה, והשיב, יש אומרים שצריך, (מזמור לאסף אלול תשס"ט).

עד כמה חייבים לטרוח בטיפול באב זקן

נשאל רבינו זצ"ל, אודות אב זקן שנמצא בבית בנו האב שמתפקד אך מעט בכוחות עצמו מטופל במסירות ע"י משפחת הבן אך דא עקא שטיפול זה משבש לחלוטין את סדרי הבית, ונשאל האם יש לשקול במצב זה להעביר את האב הזקן לבית אבות מכובד שבו יטפלו בכל צרכיו והשיב ע"פ הירושלמי בפייאה (פ"א ה"א) גדול הוא דבר שהוא פריעת חוב מדבר שאינו בפריעת חוב פירוש גדולה מצות כיבוד או"א משאר מצות, דמצות כיבוד או"א בגדר פריעת חוב, וכ"כ החינוך (מצוה ל"ג), א"כ יש לבן לשקול היאך היה אביו נוהג אם חלילה בנו ה' במצב כזה שהטיפו בו יבשב לגמרי את סדרי הבית האם גם או היה מעבירו למוסד מתאים המטפל בכאלו או משאירו בביתו בכל מחיר ואם אכן אומדן הדעת שהיה משאיר את בנו בביתו כפי שזה ברוב המקרים א"כ חייב לעשות כן גם ביחס לאביו שהרי כך היה אביו נוהג עמו ומדין פריעת חוב מחויב לעשות לאביו מה שהיה עושה עמו, (יושר הורי סי' א' סק"ז).

מאבוק לא תקבל

כתב רבינו זצ"ל, אאמו"ר ז"ל הגיש לי איזה מאכל ואמר לי מרן החזו"א זצ"ל שאסור לקבלו, כמבואר ביו"ד (סי' ר"מ סכ"ה) כדאי' בגמ' קידושין (ל"א ב') דבאב בן תורה מאבוק לא תקבל, (קונטרס הזכרונות סי' מ"ב ס"ב), ופ"א סיפר רבינו שרצה אביו להגיש לו כוס תה וא"ל מרן החזו"א מאבוק לא תקבל, (דרך שיחה ח"א עמוד רפ"ה וע"ש מהברכ"י שאפי' אם האב רוצה מאד לא יקבל הבן ממנו דלא סגי דלא חלשא דעתיה, ואמר רבינו דאם אין האב יודע ההלכה הנ"ל לא חלשא דעתיה וכה"ג שהאב רוצה ליתן לבנו כיון שאינו יודע הגמרא לא חלשא דעתיה, והביא מהר"ן שם י"ב ב' ד"ה גרסי' דאם האב מפציר בו שיקח ומקפיד אם ימנע שרי בכל ענין, ועי' תשובת רבינו בקובץ היכלא י' עמוד ג' דאם מפציר ומבקש זהו מצותו ומ"מ כ' דבספק יש לילך לחומרא, ועי' בגליון שיח אמונה ג' הליכות שיח אות י"א דאם האב נהנה לעזור לבנו יש להתיר, וצ"ע אם אין בד"ז שום טירחא לאביו אם יכול לשלוח אביו, ועי' ארחות רבינו ח"ג עמוד ק"ט ומעשה איש ח"ו עמוד ק"ג). ואמר רבינו זצ"ל, דכ"ז כשמגיש המאכל לבן אבל אם רק מכין לו אין בזה חשש, (דרך שיחה שם וע"ש שאמר שאם עושה האב עבור הבן מה שאין הבן יודע לעשות א"ז חסרון בכיבוד אב). כמו כן אמר רבינו זצ"ל דשרי לבקש מהאם שתכבס עבורו מותר דזה רצונה, ורצונו של אדם זה הוא כבודו, (ס' בן חכם יו"ד סי' ר"מ). עוד

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹתָיו עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 130

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

נדור שָׁנִים קְדֻמוֹתָיו - השבועות הבאים בעזה"י:

הגה"צ רבי משה טיקוצנסקי משגיח דיישית סלבודקא (כ"ד טבת תשנ"ח) | גיס רבינו הג"ד אברהם אלישיב זצ"ל (כה שבט תשע"ד)

האון רבי הנוף ברמ"ש ברמז זצ"ל | האון רבי אפרים בודאינסקי זצ"ל (כ"ז שבט תש"י)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגה"צ רבי זאב אידלמן זצ"ל (ו' טבת תש"ס)

בריקוד בשמחה משפחתית: רבינו נראה מגבו, ומשמאל לימין: רבי חיים גריינמן, רבי זאב אידלמן, ר' רבי זלמן דרורי זכר צדיקים לברכה

יודע את כל הש"ס

והמעשה השני, שבאמצע הסעודה בשמחה הנ"ל, ביקש הסטייפלר מבנו הקטן - רבינו לומר בקול את שמות

מסכתות הש"ס, ולהפתעת כולם הילד הקטן החל לדקלם בניגון מיוחד את שמות כל מסכתות הש"ס, ברכות, פאה וכו' וסיים תוך כדי שהוא מושיט את ידו הקטנה: עוקצין, גיב א צוקרעל (-תן סוכריה)... כי כנראה הילד הורגל לקבל כפרס על הצלחתו.

ובאותו מקום נכח רבן של ישראל מרן רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, שאל את הסטייפלר איך הצליח ללמדו כל זאת?, וענה לו שבכל יום כאשר הילד הולך לישון, הוא חוזר בפניו בניגון על שמות המסכתות וכך הוא מרדים אותו... (ספר חיי תורה, מרבי יעקב שטר).

והסביר רבי זאב, שכל לילותיו של הסטייפלר היו קודש ללימוד התורה, ולכן הוא נטל על עצמו לעזור לזוגתו הרבנית ע"ה, שתנוח ולא תצטרך לקום בלילה כשהתינוקות מתעוררים, ואם התעוררו הרדים אותם בשיר זה...

הילד שביקש הסכמה

רבי זאב זצ"ל עלה לארץ ישראל מספר שנים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה 'השואה', ואת הרשיון עליה - סרטפיקט, קיבל באמצעות ישיבת נובהרדוק, ולכן כאשר נכנס לארץ ישראל החליט ללמוד בישיבת 'בית יוסף' בבני ברק, ואכן שהה שם תקופה קצרה של כששה שבועות, כהכרת הטוב.

באותו פרק הזמן, כיהן הסטייפלר כראש ישיבה, וכאשר רבי זאב ביקש להימנות על תלמידי הישיבה, הוא נקרא כמובן לשיחת-מבחן תורנית עם ראש הישיבה, שכבר הכיר אותו מוילנא, כאמור לעיל.

וסיפר רבי זאב, שכשהגיע ל'מבחן' ישב שם על יד השולחן רבינו, שהיה אז ילד כבן שמונה, וכתב חידושי תורה במחברת מוכרכת. כאשר עמד רבי זאב לצאת מהבית, 'קפץ' הילד מהשולחן ופנה אליו באומרו 'אני כותב חידושי תורה על פסחים, יש לי כבר הסכמה מהפטעטר (-הדוד) ר' אברהם ישעיה, תסתכל גם אתה במחברת ותכתוב לי הסכמה'... (ספר רבי וועלעל דער איידל מאן)

לא הסכים להקדימו

פעם נפגש ר' זאב עם רבינו זצ"ל בפתח המדרגות של כולל חזון איש.

כאשר הבחין בו רבינו מיד עמד על דעתו שר' זאב יעלה ראשון, ור' זאב שאל בפליאה "מה פתאום?". ענה לו רבינו שהוא מבוגר יותר. אבל ר' זאב התעקש לעלות אחרי רבינו. משראה זאת רבינו, פנה בשתיקה ויצא מהבנין ונכנס אל הכולל בכניסה שמסביב, דרך מדרגות עזרת הנשים.

רצה לשמוע את מילות התשובה

רבי זאב היה דייקן גדול ולא סמך על 'בערך'. בשנותיו האחרונות נסע פעמיים עם משמשו לבית רבינו לשאול דבר שהיה צריך הכרעת רבינו, אבל מאחר והעליה במדרגות קשתה עליו - החליט לבוא לרבינו אך הוא ימתין למטה, ושלח את מלווהו לשאול, כדי לשמוע את התשובה מיד אחרי שנאמרה "כמין ימא לטיגנא".

כשהשליח הגיע, הבין רבינו שהמשלח נמצא באזור, ותיכף שאל אותו "איפה הרב אידלמן?" וכשאמר לו שנמצא למטה, מיהר לרדת אליו ולכבדו, והתכופף אל חלון המכונית שר' זאב ישב בה, וכשר' זאב רצה לצאת אליו - לא נתן לו. ושוחחו ארוכות בחביבות ונפרדו בחמימות רבה. (על פי "ר" וועלעל דער איידל מאן" עמוד 317)

רבי זאב רוקד במרץ בשמחת חתן וכלה

הגאון הגדול והצדיק רבי זאב זצ"ל נולד בשנת תרע"ד בעיר בריסק, שבליטא. בנערותו למד אצל הגאון האמרי משה, ואחרי כן בקמניץ אצל הגאון ה'ברכת שמואל'. בשנת תרצ"ז עלה לארץ ישראל מאימת הגיוס הפולני, ונכנס ללמוד בישיבת לומז'א בפתח תקוה, ואחרי שבא בברית הנישואין למד עשרות שנים והיה לאחד מראשי החבורה ככולל 'תורף ארץ ישראל' בפתח תקוה. היה מקורב מאוד אל מרן הגרי"ו מבריסק, ולהמשגיח הגר"י לוינשטיין. רבי זאב זצ"ל היה נושא בעול עם חבריו בגופו וממונו באופן מופלא, וצדיק נסתר שהתענה תענית דיבור בשני וחמישי ובחודש אלול, ועוד הנהגות נשגבות, אך תמיד הצליח להיות נחבא אל הכלים ולהצניע את מעשיו, ומסתיר את רום גדולתו והיקף ידיעתו ועמקותו בתורה. נלב"ע אור ליום ו' טבת תש"ס.

"כיוונת לשאלת החומש"...

רבינו הכיר היטב את רבי זאב זצ"ל, ככחור בישיבה בלומז'א בפתח תקוה. אמנם רבי זאב היה מבוגר ממנו בכחמש עשרה שנה, והיה נמנה על קבוצת הבחורים המבוגרים בישיבה, אבל הידידות ביניהם נמשכה לאורך כל השנים.

במשך השנים הזכירו רבינו לשבח בכמה הזדמנויות, וכשהיו נפגשים נהג בו כבוד גדול.

פעם סיפר רבינו, מה שזכר בעת לומדו בכולל אברכים "חזון איש" בשנים הקדומות:

שהיה תקופה שהיה מתקיים שיעור הלכה בכולל בעניני שמיטה מספר 'שערי צדק' שחיברו בעל ה'חיי אדם', בין ההלכות למדו את הדין שחייבים לשבות מכל מלאכה ולא לזרוע ולנטוע שום דבר בשביעית. כאשר בשיעור נכחו כמה מלומדי וחשובי הכולל, וגם הגה"צ רבי זאב אידלמן זצ"ל.

ישב שם בצד יהודי פשוט, וכאשר למדו את ההלכה הנ"ל, שאל בפליאה, אם כן מה יאכלו אנשים עובדי האדמה בשנה זו?

השיב לו רבי זאב זצ"ל, לשאלה שלך כבר כיון החומש... ששואל את זה בפרשת בהר, 'וכי תאמרו מה נאכל'... (שבענו מטובך - שמיטה).

וכשהוציא רבינו את כתבי רבו בספר 'נחלת אליהו' ביקש מרבי זאב שירשום לו זכרונות ועובדות מרבו הגדול הצדיק רבי אליהו דושניצר, שזכר מתקופת הלימודים אצלו בישיבה, ואכן בספר מובא (במהדורה חדשה עמוד י"ט, רשימה ט"ו) כמה דברים שרשם לדורות.

רבינו נעמד בהדרת כבוד לכבודו של רבי זאב אידלמן כאשר הגיע אליו

שקיעות בלימוד עד החופה

רבי זאב קיים בעצמו בכל תהלוכות החיים, את המשאלה שכל אחד מבקש 'ונפשי כעפר לכל תהיה'. הוא לא החשיב את עצמו כלל, ועל אחת כמה כשהיה מגיע אל מול גדולי התורה, או אז היה נוהג בהם כבוד מלכים.

פעם סיפר שני עובדות מענינות שזכר מצעירותו, אודות מרן הסטייפלר ובנו רבינו זצוק"ל, מהתקופה שעוד התגורר בימי חורפו בחוץ לארץ.

היה זה כאשר התקיימה בוילנא חתונת אחיו הגדול, רבי שרגא פייבל איידלמן זצ"ל, והכלה היתה אחותו של רבי שמואל גריינמן, גיסו של הסטייפלר. הסטייפלר הגיע במיוחד עם בנו - רבינו שהיה אז ילד קטן כבן שנתיים.

וסיפר שהסטייפלר הגיע למקום החופה, ומכיון שנשאר זמן מה עד החופה, הסיר את כובעו והניחו בצד בלי תשומת לב מיתרת, ומיד שקע בלימוד... ועובדא זו נשארה חרותה במוחו של רבי זאב זצ"ל עשרות שנים אחרי כן, על עומק השקיעות של הסטייפלר גם בזמנים שכאלה.

[כן מובא בספר ר' וועלעל דער איידל-מאן, ומובא שם עוד, שפעם אברך אחד הזמין את הסטייפלר לסנדקאות אבל לא היה ביכולתו להגיע, ואמר לו שיקח אדם עם 'פה נקי, עיניים טהורות, ידים נקיות' וזה רבי זאב איידלמן].